

llibres

HISTÒRIA

Carrasco i Formiguera: el polític, no el màrtir

L'interès rau a resseguir una trajectòria de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat i la Joventut Nacionalista de la Lliga a Acció Catalana i a la UDC

JOAN ESCULIES

El 2022 ha estat l'any en què la historiografia del catalanisme s'ha atrevit a abordar biografies de figures del nacionalisme català de primer ordre amb obres extenses, camí de les mil pàgines. A les de Josep Terradellas i Francesc Cambó s'hi ha afegit la de Manuel Carrasco i Formiguera de Lluís Duran (Barcelona, 1960) i enguany és probable que s'hi sumi la de Josep Dençàs de Fermí Rubiralta, Frederic J. Porta i Félix Villagrasa. El que caldrà veure és si aquests títols compten amb un públic que depassi la primera corona de lectors –que ho il·legixen tot i, a més, ho compren–. Un públic que vulgui aprofundir en els seus personatges polítics per posar-se al nivell lector d'altres països europeus i que doni sentit a la recerca –les obres esmentades han comportat de mitjana deu anys de feina– dels acadèmics que treballen per homologar els estudis biogràfics del catalanisme als estàndards, sobretot, francesos i anglosaxons. I per omplir el buit de la manca de grans biografies de les principals personalitats del país. En aquest context s'insereix la proposta sobre la vida del popular dirigent d'Unió Democràtica de Catalunya de Lluís Duran. Un historiador que té un bagatge previ d'estudis com *Intel·ligència i caràcter. Palestra i la formació dels joves* (2007) o *Pàtria i escola. L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana* (1997).

Hilari Raguier va empenyer-lo a continuar estudiant a qui el monjo historiador havia dedicat *Divendres de passió. Vida i mort de Manuel Carrasco i Formiguera* (1984, 2015). Per no esmenar, matiso o reaprofitar el material del mentor, Duran s'ha centrat en el pensament del polític sense incorporar elements centrals en tot estudi biogràfic. La prevenció és –en una obra de 778 pàgines, notes al marge– injustificada. Així, el llibre ja comença el 1916 amb l'activitat política i no pas el 1890 amb el naixement i la procedència familiar, per exemple.

El biògraf explica el polític usant, so-

breto, com a font primera, els seus textos per presentar-ne el pensament i el leitmotiv de l'actuació. Duran és, a l'estil de Rubiralta, un gran compilador de dades. Se li poden rebatre interpretacions, però és difícil trobar llacunes d'informació.

L'interès del treball rau a resseguir una trajectòria sui generis que duu el protagonista de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat i la Joventut Nacionalista de la Lliga Regionalista a Acció Catalana i a incorporar-se, als anys trenta, a la recent fundada UDC. D'aquests anys és d'especial interès el detall del paper de Carrasco en les negociacions del pacte de Sant Sebastià (1930), així com del seu protagonisme en els dies de la proclamació de la República catalana i com a emissari plenipotenciari de Francesc Macià a Madrid en les negociacions que van menar a la instauració de la Generalitat moderna (1931).

L'obra evidencia també les diferències, molt notables, entre la Unió de Carrasco i la de les acaballes dels anys setanta que va col·ligar-se amb Convergència Democràtica. L'autodeterminació, el republicanisme, la justícia social, des del catolicisme, eren penons que feien que el biògrafat crítiques més la Lliga que no pas ERC, per exemple. El seu era un espectre polític minoritari, però discursivament i com a normalitzador de l'oferta política catalana, cabdal.

El dirigent d'Unió, que mantenia una relació estreta amb el PNB, Franco el va fer afusellar l'any 1938 per catalanista –i per agitador, un perfil perillós com Domènec Latorre que calia eliminar per consolidar el nou règim–. D'aquí l'obra *Manuel Carrasco i Formiguera, afusellat* (2009) de Josep Benet. Interessat, com a advocat de la història, a detallar-ne el martiri. Duran no s'ha entretingut en aquesta faceta i li ha fet un gran favor al seu protagonista i a l'estudi del catalanisme. Aquest és un llibre imprescindible. /

/ Duran empra com a primera font els seus textos per presentar-ne el pensament i el leitmotiv de l'actuació

Monument a la memòria de Manuel Carrasco i Formiguera, a Sant Pol de Mar

PEDRO CATENA

Amador Vega
Tentativas sobre el vacío
Fragmenta
716 pàgines
37,05 euros

Pierre Soulages
durant els preparatius d'una exposició a Montpeller el 2007

ASSAIG

Temptatives sobre el buit

Amador Vega ofereix un poderós assaig a través de l'obra d'una sèrie d'artistes que van decidir endinsar-se en una aventura estètica radical, d'excés de silenci

FÈLIX RIERA

L'octubre passat va morir el pintor francès Pierre Soulages. La República francesa li va retre un càlid comiat en què va participar el president de la República, Emmanuel Macron. La pèrdua de l'autor de les poderoses i, alhora, fràgils textures negres, intenses, fosques, penetrants, que va denominar *outrénoir*, més enllà del negre, ens interpel·len ara més que mai. Ens interpel·len en un moment en què les persones de manera progressiva, gairebé sense adonar-se'n, van trencant tot lligam amb el misteri, el silenci, la torbació i la joia de l'esperit. Al parlar de les seves grans teles de negre, Soulages va observar que buscava "fer brotar la llum". A través del negre, l'artista difonia reflexos, esclats de lluminositat que porten a qui contempla la seva obra a un recolliment i exaltació de les emocions. Macron va ressaltar que "les seves obres són vives metàfores de les quals es pot extreure l'esperança".

L'assaig d'Amador Vega és el resultat de compendiar els treballs publicats durant vint anys en una obra que permetrà al lector endinsar-se en les diferents hermenèutiques de la negativitat, principalment al llarg del segle XX. L'estudi de Vega (Barcelona, 1958) es fa imprescindible en un moment en què la debilitació de la causa humana exigeix, com apunta Adorno, la reflexió del pensament sobre si mateix.

Vega, autor de llibres anteriors com *Zen, mística i abstracció* (2002), *Arte y santidad* (2005) o *Libro de horas de Beirut* (2014), planteja un poderós assaig a través de l'obra d'una sèrie d'artistes que van decidir endinsar-se en una aventura estètica radical. El seu camp d'acció, allò que el llenguatge no aconsegueix classificar, mostra l'enigma que enclouen unes obres que estan envoltades d'opacitat, d'"excés de silenci", i que ens situen davant les regions elevades del sublim, davant "la idea del buit i el silenci místic". Artistes com Rothko, l'obra del qual avança donant forma a una estètica apofàtica (o negativa) que s'insereix en la tradició dels cor-

rents místics europeus i que culmina en una experiència religiosa moderna, més enllà de credos que la limitin.

A l'anàlitzar les obres d'Anish Kapoor, Rothko, Soulages o Jorge Oteiza ens adonem de la voluntat d'ascens i, alhora, caiguda; de curació i de ferida; de buit i de matèria. Al capítol *La invisibilidad en la pintura de Rothko*, ens ofereix una visió de la Capella de Houston on, al mateix temps que les seves obres s'obren al visitant/pelegrí per abraçar el culte religiós, aquest veu com desborda la religiositat apresa al proposar l'absència d'imatges d'una imatge/infantament que es construeix en l'esperit del qui les contempla. Vega observa: "La capella complex funcions culturals relatives als diferents credos religiosos que s'hi congreguen i, alhora, ofereix un espai de meditació i silenci desprovetit de tot ritual". I explica com l'artista va respondre sobre quina era la raó per la qual apostava per eliminar tot que el que s'interposés entre l'espectador i l'obra: "La gent que plora davant els meus quadres té la mateixa experiència religiosa que jo vaig tenir quan els vaig pintar".

A mesura que llegim els capítols, on es donen cita Kapoor, Soulages, Rothko, Viola, Oteiza, Rilke i Celan, entre d'altres, ens preguntem quina és la raó per la qual

/ És un viatge a l'interior, on els fenòmens extrems de l'esperit ens deixen a la mercè de nosaltres mateixos

quan en contemplem les obres s'obre davant nostre un art de prodigi, encantament, esclai, enlluernament, silenci, buit, estranyament, desviacions de l'esperit, ascens i descens d'emocions que ens commou enormement, sentint que la realitat s'expandeix cap a llocs invisibles. La proposta és iniciar un viatge cap a l'interior, on els fenòmens extrems de l'esperit ens deixen a la mercè de nosaltres mateixos. I Vega destaca aquesta determinació de Soulages: "El meu instrument ja no va ser el negre, sinó aquella llum secreta vinguda del negre. Tan intensa en els seus efectes que emana de l'absència més gran de llum. Em vaig comprometre amb aquella via en la qual sempre trobo noves obertures". /